

Posudek diplomové práce

Zuzana Vašáková: Vývoj výchovy v rakouských šlechtických rodinách od počátku 19. století do 1. poloviny 20. století. Praha 2011, 103 strany.

Předložená práce je pokusem – dlužno říci, že úspěšným – o analýzu povahy a vývoje výchovy dětí ve šlechtických rodinách habsburské monarchie v 19. století a v prvních dekádách 20. století. Z hlediska časového autorka věnovala pozornost této problematice i po zániku monarchie. Zaměřila se především na některé rody vysoké aristokracie z českých zemí (Mensdorffové-Pouilly, Schwarzenbergové, Sternbergové, mimořádnou pozornost pak věnuje rodu Schönburg-Hartenstein).

V prvních dvou kapitolách (*Hierarchie rakouské šlechty; Šlechta a společnost*) se autorka soustřeďuje na potřebnou prezentaci a obecné hodnocení pozice šlechty ve společnosti monarchie v 19. a na počátku 20. století. Třetí kapitola (*Zánik monarchie a „nový pořádek světa“*) je věnována reakci této společenské vrstvy na zánik Rakousko-Uherska a nové skutečnosti po vzniku nástupnických států, především v Československu. Při této příležitosti je oprávněně kriticky hodnocena pozemková reforma a další kroky nového státu, které usilovaly o podkopání tradičních pozic aristokracie.

Další kapitoly (4.–10.) jsou zaměřeny na prezentaci výsledků zkoumání jednotlivých aspektů problému. Autorka pozoruhodným způsobem analyzuje proměny v jazykové přípravě šlechtických dětí (*Jazyky a jejich místo ve výchově šlechtických dětí*). Vzhledem k tomu, že

se děti vysokých aristokratů většinou vzdělávaly doma je adekvátní pozornost zaměřena na instituci guvernantelek, vychovatelek a domácích učitelů, z nichž někteří – například Purkyně, Palacký či Čapek – patřili k intelektuální elitě českého národa (*Chůvy, guvernanky, vychovatelky a domácí učitelé*). Velmi pozoruhodné poznatky a závěry obsahuje kapitola věnovaná roli otce resp. matky ve výchově dětí (*Otec a matka a jejich role ve výchově*). Kapitola *Domácí výuka versus školy a gymnázia* shrnuje a hodnotí poznatky o procesu, během něhož vysoká aristokracie – až na některé významné výjimky – upouští od praxe domácí výchovy a děti šlechticů naštěvují veřejné nebo soukromé školy stejně jako jejich neurození současníci. Zvláštní kapitola je věnována vývoji vzdělání dívek ze šlechtických rodin (*Vzdělání dívek*), což samozřejmě souvisí s vývojem obecného postavení ženy v 19. století. Předposlední kapitola (*Vzdělání šlechtice*) přispívá výrazným způsobem k dotváření obrazu vzdělávání šlechtice v uvedené době a současně analyzuje proměny, které v tomto ohledu nastaly. Poslední kapitola (*Svět dětí v aristokratických rodinách*) je přínosná a pozoruhodná, jenom jsem na pochybách, zda spíše neměla být zařazena na začátek textu, za úvodní tři obecné kapitoly. Přílohy jsou pozoruhodným doplněním textu, třebaže jejich technická kvalita je průměrná.

Koncepce práce je promyšlená, struktura textu vyvážená. Autorka neopomenula žádný ze závažných faktorů, které zkoumaný problém utvářely resp. ovlivňovaly. Zuzana Vašáková prokázala hluboký zájem o zkoumanou problematiku, její jazykový projev má velmi solidní úroveň. Pokud jde o použitou odbornou literaturu, mohu s potěšením konstatovat, že autorka prokázala potřebný přehled a neponechala stranou žádný z titulů, který má pro její práci podstatný význam. Dokladem jejího rozhledu je velmi seriózní analýza použité literatury v úvodu. Také výsledky jejího archivního výzkumu lze hodnotit jen pozitivně. Vzhledem

k vysoké kvalitě doporučuji předložení textu jako práce rigorózní. Je mimo jakoukoli pochybnost, že kolegyně Vašáková prokázala schopnost samostatné odborné práce, proto doporučuji text k obhajobě. Navrhuji hodnotit klasifikačním stupněm

21. 8. 2011

Prof. PhDr. Aleš Skřivan, CSc.